

N:o 56.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående statsbidrag för uppförande af en tuberkulossjukvårdsanstalt vid Fur i Sillhöfda socken af Blekinge län; gifven Stockholms slott den 11 februari 1910.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen medgifva,

att den omständigheten, att beslut om uppförande af tuberkulossjukvårdsanstalten vid Fur i Sillhöfda socken af Blekinge län fattats redan under år 1907 och att de till anstalten hörande byggnader varit före ansökningens ingifvande år 1908 i det närmaste fullbordade, icke må utgöra hinder för beviljande af statsbidrag för anstaltens uppförande, därest densamma eljest finnes böra komma i åtnjutande däraf.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

GUSTAF ADOLF.

Hugo Hamilton.

Utdrag af protokollet öfver civilärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 11 februari 1910.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
 HEDERSTIERNA,
 SWARTZ,
 greve HAMILTON,
 greve EHRENSVÄRD,
 MALM,
 LINDSTRÖM,
 NYLANDER,
 von SYDOW.

Föredragande departementschefen, statsrådet greve Hamilton anförde:

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar har Riksdagen på extra stat för hvartera af åren 1909 och 1910 anvisat ett belopp af 400,000 kronor till bidrag för uppförande eller inrättande af tuberkulossjukvårdsanstalter.

För åtnjutande af statsbidrag från de sålunda anvisade medlen fästes af Riksdagen vissa villkor; och hafva i öfverensstämmelse härmed den 6 augusti 1908 och den 18 juni 1909 utfärdats kungörelser i ämnet.

Vid framläggande af 1908 års proposition förutsattes, såsom ju också ordalagen i Riksdagens beslut torde gifva vid handen, att stats-

bidrag icke skulle tilldelas sådana anstalter, som redan då voro färdiga eller beslutade. Detta framgår tydligare vid en granskning af det af tuberkuloskommittén den 1 juli 1907 afgifna betänkande, som låg till grund för förslaget, samt af mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 3 april 1908, hvilket åtföljde propositionen till Riksdagen.

I sitt betänkande yttrar nämligen kommittén, att den hölle före, att det vore af högsta vikt för ett framgångsrikt bekämpande af tuberkulosen att, *i den mån tuberkulosanstalter icke redan funnes i landet*, sådana uppfördes i en omfattning, som motsvarade det förhandenvarande behovet.

Sedan kommittén därefter uppgjort en beräkning af behovet af vårdplatser och därvid kommit till en siffra af 5,600, har kommittén, under påvisande att å redan befintliga *eller beslutade* anstalter skulle inom den närmaste framtiden komma att finnas 995 vårdplatser, vid sina fortsatta beräkningar utgått från att ytterligare i rundt tal 4,600 platser skulle behöfva anskaffas. Kommittén, som föreslog, att för anstalternas uppförande skulle beredas statslån till så stort belopp, som motsvarade hela byggnadskostnaden, beräknade också den erforderliga lånefondens storlek efter ett platsantal af 4,600.

Kungl. Maj:ts af Riksdagen sedermera i hufvudsak bifallna proposition innefattade, såsom antydts, att staten skulle lämna visst bidrag utan återbetalningsskyldighet för anstalternas uppförande. I de af mig därvid uppgjorda kostnadsberäkningarna utgick äfven jag, såsom till protokollet uttalades, därifrån, att statsbidrag skulle utgå endast för ofvan omförmälda 4,600 vårdplatser och icke för redan befintliga eller beslutade anstalter.

Denna uppfattning har jämväl fått sitt uttryck i förenämnda kungörelser dels genom stadgandet att statsbidrag må tilldelas för uppförande eller inrättande af tuberkulosjukvårdsanstalter och dels genom föreskriften att ansökan om statsbidrag skall vara åtföljd af bland andra handlingar fullständiga ritningar för den *tillämnade* anstalten.

Enligt nu utvecklade synpunkter hafva också förevarande bestämmelser hittills tillämpats. Kungl. Maj:t har sålunda, på min föredragning, enligt beslut den 11 september 1909 icke funnit skäl bifalla Stockholms stadsfullmäktiges ansökning om statsbidrag till kostnaderna för anläggning af en tuberkulosvårdsanstalt vid Söderby, ej heller en af stadsfullmäktige i Nyköping gjord liknande framställning beträffande en tuberkulosjukvårdsanstalt vid sistnämnda stad. Såsom skäl anfördes i förra fallet, att beslut om uppförande af anstalten ifråga fattats redan under år 1906 och att de till anstalten hörande byggnaderna varit

före ansökningens ingifvande till medicinalstyrelsen i det närmaste uppförda, och i det senare, att anstalten, hvars uppförande beslutits redan år 1907, före ansökningens ingifvande till medicinalstyrelsen tagits i bruk. Jag tillåter mig i detta sammanhang omnämna, att anstalterna vid Söderby och Nyköping af tuberkuloskommittén i dess betänkande (sid. 15) särskildt upptagits bland redan beslutade anstalter.

Ytterligare ett med de nu omnämnda likartadt ärende föreligger till Kungl. Maj:ts pröfning genom en af Blekinge läns förening mot tuberkulos gjord ansökan om statsbidrag till anläggningskostnaderna för dess sanatorium för lungtuberkulösa vid Fur i Sillhöfda socken af Blekinge län.

Af handlingarna i detta ärende framgår, att beslut om anstaltens uppförande, i det skick den slutligen erhållit, fattats redan år 1907, samt att byggnadsarbetena redan vid den tid, då ansökningen under år 1908 inkom till medicinalstyrelsen, varit tämligen nära sin fullbordan. Med tillämpning af förut angifna grundsatser skulle således statsbidrag icke heller kunna beviljas för uppförande af nu ifrågavarande anstalt.

Emellertid föreligga i detta fall särskilda omständigheter, som torde kunna berättiga till ett undantag från de af Kungl. Maj:t och Riksdagen eljest godkända principerna.

Angående tillkomsten af sanatoriet i Fur har ordföranden i Blekinge läns förening mot tuberkulos meddelat i hufvudsak följande.

Föreningen, som bildades år 1905, hyste redan från början planer att anordna en anstalt för vård af tuberkulöst sjuka. Sedan erforderlig mark förvärfvats, beslöts den 17 december 1906 att låta uppföra ett i blygsam skala tilltaget och enkelt utrustadt tuberkuloshem för 41 patienter med en beräknad total anläggningskostnad af 45,000 kronor, hvilka medel föreningen då hade tillgängliga. De i sådant syfte uppgjorda ritningar underkastades sakkunnig granskning, hvarvid åtskilliga ändringsförslag framställdes, afseende att åt anstalten förläna ökad effektivitet och ändamålsenlighet. Nya ritningar uppgjordes nu, och med ledning af dessa påbörjades på senhösten 1907 uppförandet af anstalten, som då tänktes utförd för 53 patienter och beräknades draga betydligt ökade kostnader. Dessa, yttrar ordföranden, trodde sig föreningen icke böra tveka att påtaga sig, då den dels själf kunde väntas få icke obetydliga inkomster dels och förnämligast räknade med ett blifvande statsbidrag, hvarom fråga redan då var väckt. Anstalten

fullbordades i mars 1909 och började sin verksamhet den 15 i samma månad. Enligt ingifvet räkenskapsammandrag hafva omkostnaderna för anläggningen stigit till ungefär 197,000 kronor, däraf belöpt på byggnaderna 137,000 kronor. Omkring 87,000 kronor hafva betäckts genom diverse bidrag; återstoden, omkring 110,000 kronor, har anskaffats genom lån mot, såsom uppgifvits, borgen af föreningens styrelsemedlemmar.

Emellertid hade föreningen i september 1908 insändt ritningarna till medicinalstyrelsen med begäran om deras granskning och godkännande för att sedermera med stöd af medicinalstyrelsens utlåtande hos Kungl. Maj:t anhålla, att sanatoriet måtte få fullbordas och tagas i bruk för sitt ändamål utan att därigenom vid en blifvande fördelning af det af Riksdagen anvisade byggnadsbidraget till tuberkulosjukvårdsanstalter komma i ogynnsammare ställning än öfriga, ännu icke påbörjade, liknande inrättningar. Medicinalstyrelsen remitterade ärendet till öfverintendentsämbetet, som mot ritningarna framställde åtskilliga anmärkningar. Dessa delgåfvos föreningen, men möttes af denna med den förklaringen, att sanatoriet redan vore så godt som fullständigt färdigbyggt, hvarjämte föreningen insände nya ritningar öfver anstalten, sådan den nu i verkligheten tedde sig, och anhöll, att medicinalstyrelsen måtte för sin del godkänna sanatoriet såsom berättigadt att komma i åtnjutande af statsbidrag. I förnyadt utlåtande anförde öfverintendentsämbetet, att de tidigare påpekade bristerna i de flesta fall syntes kvarstå, om de än icke gjorde byggnaderna obrukbara för sitt ändamål. Efter företagen slutlig granskning insände medicinalstyrelsen med skrifvelse af den 15 februari 1909 handlingarna i ärendet till Kungl. Maj:t, därvid medicinalstyrelsen framhöll, att styrelsen intet hade att anmärka mot anstaltens läge och plan i öfrigt, men att styrelsen i likhet med öfverintendentsämbetet måste såsom sin åsikt uttala, att en del brister vidlåde själfva sjukhusbyggnaden, äfven om dessa brister icke vore af den beskaffenhet, att de gjorde densamma oanvändbar för det ändamål, för hvilket den vore afsedd. Vid det förhållande att sjukvårdsanläggningen i fråga redan stode fullt färdig, ansåg sig medicinalstyrelsen dock böra godkänna de senast från föreningen insända ritningarna, hvarvid styrelsen emellertid, därest Kungl. Maj:t skulle finna den redan under år 1908 färdigbyggda anstalten kunna komma i åtnjutande af bidrag från det af Riksdagen till uppförande af tuberkulosaustalter beviljade anslag, förklarade sig anse, att högsta tillåtna antalet sjukplatser å anstalten, i förhållande till hvilket antal statsbidraget alltså skulle komma att beräknas, borde begränsas till 41. Där-

jämte hemställde styrelsen, att statsbidraget icke måtte utbetalas, förrän vissa ändrings- och tilläggsarbeten blifvit utförda samt föreningens verkställande utskott afgifvit en förbindelse dels att icke med patienter belägga vindsrummen å sjukhuset dels att icke med nuvarande anordning samtidigt vårda flera än 41 patienter å anstalten.

Föreningen har sedermera gjort ansökan om statsbidrag för driftkostnaderna, i hvilket afseende hinder ej möter i tiden för sanatoriets tillkomst; och har medicinalstyrelsen, enligt hvad meddelats mig, förklarat sig numera kunna godkänna sanatoriet såsom tuberkulossjukvårdsanstalt, dock ej förr än trappor blifvit uppförda å gaffarna.

Angående anstaltens läge och plan med mera har medicinalstyrelsen i sin underdåniga skrifvelse meddelat följande.

Sjukhuset är förlagdt vid Fur i Sillhöfda socken, där af kommunen ett lämpligt område såsom gåfva öfverlämnats till föreningen. Tomten utgöres af omkring 20 tunnland mark, bevuxen med 40—50-årig tallskog å grusbotten och sträckande sig från nordväst till sydost invid Västersjön, skyddad för alla vindar utom sydvästlig. Själftva sjukhuset, uppfördt af trä, utgöres till sin ursprungliga stomme af två större, äldre byggnader, sammanbundna sins emellan medelst ligghallar och passager i tre våningar. Framsidan åt sydväst ligger med utsikt öfver Västersjön, och åt detta håll äro ligghallarna samt alla sjukrummen förlagda; åt baksidan köksafdelning samt bad- och klosettrum med mera. Byggnaderna, uppförda efter korridorsystemet, upptaga i de bägge undervåningarna allmänna sjuksalar, två trappor upp betjäningens bostäder samt några enskilda sjukrum för 1—2 patienter. I jordvåningen äro ångpannor och matkällare placerade. Byggnaderna uppvärmas medelst varmvatten, upplysas med elektriskt ljus, äro försedda med vattenklosetter och septic tank, desinfektionsugn m. m. Dessutom finnas läkarbostad på 9 rum och kök, vattentorn med pump, ekonomibyggnad samt diverse uthus.

Enligt meddelande från föreningens ordförande vårdades å sanatoriet under år 1909 med godt resultat 162 patienter under tillsammans 15,000 underhållsdagar.

Hvad som i detta fall talar för att statsanslag skulle tilldelas anstalten, oaktadt densamma beslutats redan år 1907 och varit väsentligen fullbordad under år 1908, innan ansökningen om statsbidrag ingifvits, är i främsta rummet, att anstalten kommit till stånd genom en enskild förening, som vid uppgörandet af sina beräkningar angående anstaltens ekonomi tydligen räknat med ett blifvande statsbidrag till anläggningskostnaderna såsom en säker framtida inkomstpost, och att, för den hän-

delse anstalten ginge miste om sådant bidrag, densamma synes komma i ett mycket bekymmersamt ekonomiskt läge, som gifvetvis kan komma att inverka menligt på upprätthållande af anstaltens verksamhet. Det bör ock anmärkas, att föreningen torde hafva hämtat ett visst stöd för sin förhoppning om statsbidrag i den omständigheten, att tuberkuloskommittén i den förteckning öfver befintliga eller beslutade anstalter, som införts i betänkandet, icke, såsom skett med anstalterna vid Söderby och Nyköping, upptagit sanatoriet vid Fur.

Därest statsbidrag skulle komma att beviljas, torde med hänsyn till det af medicinalstyrelsen förslagna antalet vårdplatser, eller 41, beloppet, som lär bära beräknas efter 1,000 kronor för hvarje sjukplats, komma att uppgå till 41,000 kronor.

För att emellertid statsanslag skall kunna utgå i förevarande fall torde erfordras medgifvande af Riksdagen; och hemställer jag därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen medgifva,

att den omständigheten, att beslut om uppförande af tuberkulos-sjukvårdsanstalten vid Fur i Sillhöfda socken af Blekinge län fattats redan under år 1907 och att de till anstalten hörande byggnader varit före ansökningens ingifvande år 1908 i det närmaste fullbordade, icke må utgöra hinder för beviljande af statsbidrag för anstaltens uppförande, därest densamma eljest finnes bära komma i åtnjutande däraf.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna sitt bifall och förordnade, att till Riksdagen skulle aflåtas proposition i ärendet af den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Wilhelm Reuterswärd.
